



**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi  
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

**Suárez, Francisco**

**[Köln], 1617**

Sectio prima. Vtrum species per se infusæ animæ Christi fuerint  
vniuersaliores quàm angelicæ.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)



per se non vnitur potentie, neque in Verbo cognoscitur, sed in seipso, & quia hoc modo fit cognitio per hanc scientiam, certum est, eam includere species per se infusas. Deinde supponimus, has species esse perfectas quoad vim representandi obiecta, ita vt per illas perfecte cognosci possint, in quo dubium non est, quin etiam angelorum species superet, quia sunt altioris ordinis, & perfectiorem cognitionem efficiunt, solum ergo inquirendum de illis superest, quam sint vniuersales, vel limitatæ.

## SECTIO I.

*Vtrum species per se infusa animæ Christi fuerint vniuersaliores quam angelicæ.*

Marfil.

**V**ariæ sunt sententiæ, & valde contrariæ. Prima affirmat, solum esse infusam animæ Christi vnam speciem vniuersalissimam, quæ sufficiens principium est ad cognoscenda omnia, quæ cadunt sub hanc scientiam. Ita tenet Marfil in 3. quæst. 10. artic. 2. par. 4. concl. 2. Fundamentum esse potest, quia hoc non est impossibile, vt ex dictis disputatione præcedenti, sect. 1. colligi facile potest, tum quia nulla implicatio contradictionis in hoc assignari potest: tum etiam, quia minus est, representari hæc omnia per vnam speciem, quam ipsam essentiam Dei: tum denique, quia (vt constat ex doctrina de Angelis) quacunque specie vniuersali facta, potest fieri alia vniuersalior, ergo potest esse aliqua tam vniuersalis, vt representet hæc omnia, est ergo hæc perfectio possibilis, & est maior, quia virtus, quo simplicior & magis vnita, eo perfectior est, non est ergo, cur animæ Christi denegetur hæc perfectio.

D. Thom.

Secunda sententia dicit, species huius scientiæ esse minus vniuersales, quam omnes angelicas, ita vt singulorum rerum datæ sint singulares species. Ita D. Thom. hic in corpore, & ad certum, quem Thomistæ sequuntur: explicant tamen de naturis specificis, non de indiuiduis, Scotus vero in 3. d. 14. quæst. 3. & Gabr. quæst. 1. artic. 2. concl. 1. & 2. vt supra dispu. 27. sect. 1. visum est, etiam singulis indiuiduis dicunt respondere singulas species intelligibiles. Fundamentum huius sententiæ est, quia hæc scientia data est Christo, modo proportionata & cōnaturali animæ humane, est autem cōnaturale huic animæ, cognoscere per species limitatas, & minus vniuersales, quā sint angelicæ. Quæ sententia est probabilis propter autoritatem D. Tho. fundamentum enim eius parum suadet, & ideo mediavia incedendum mihi videtur.

Dico ergo primo, species intelligibiles infusas in hac scientia esse plures, & non vnam tantum. Hæc sententia est D. Thomæ hic, & in 3. distinct. 14. art. 3. & ibi est communis, & opinio Marfilij est singularis, & ideo non videtur tenenda, quamquam euidenter improbari non possit, quia reuera non videtur impossibile, quod affirmat, vt probatum est. Si autem impossibile non est, cum factum pendeat ex voluntate Dei, quæ non auctoritate aliqua, sed coniecturis colligenda est, constat, neutram partem sufficere posse conuinci, tamen non, quidquid impossibile non est, statim tribuendum est animæ Christi, præsertim, quando nulla est necessitas, & cum alioqui valde difficile intellectu sit, res distinctissimas, & differentium ordinum, naturales, & supernaturales etiam per eandem speciem, in proprio genere representari. Denique, cum hæc scientia minus perfecta sit, quam beata, minus simplex, & vnita est, non ergo per vnam speciem, sed per plures cognoscet obiecta sua.

Caiet.

Dico secundo. Hæ species vniuersaliores sunt, quam sint species cōnaturales intellectui humano. Hæc conclusio colligitur ex doctrina Caietani hic, quam admittunt omnes Thomistæ, docent enim, Fr. Suarez, Tom. 1.

vnam harum specierum, ad minimum, representare vnam naturam specificam, & omnia indiuidua sub illa contenta, huiusmodi autem vniuersalis representatio speciei, non est cōnaturalis intellectui humano, vt constat. Item, per vnam ex his speciebus representatur natura specifica cum omnibus suis proprietatibus, ita vt comprehendere possit, quia Christus per hanc scientiam comprehendebat, quamlibet naturam creatam, etiam superiorem humanam, at vero hæc representatio excedit naturalem capacitatem ingenij humani. Deinde docent, per has species huius scientiæ representari infinita, vt aperte tradit etiam D. Thomas art. 5. ad 2. sed non possunt representari infinita per species intelligibiles multitudine finitas, nisi aliqua earum representet infinita, vt per se constat, ergo necesse est, vt hæ species tantum habeant vniuersalitatem, vt vna species valeat representare res infinitas, quæ maxima sine dubio est, & quæ non solum capacitatem naturalem humani intellectus excedat, sed angelicis etiam intellectibus vix concedatur. Ratio denique est, quia istæ species sunt superioris ordinis, & non sunt quasi coarctatæ & limitatæ ad imperfectionem sensuum, ex qua oritur tanta limitatio, quanta est in speciebus, quas humanum ingenium per sensus acquirit: sicut ergo anima Christi per hanc scientiam eleuata est ad altiorum modum cognoscendi, ita & ad vniuersaliores species. Et hæ conclusio magis ex sequenti patebit.

*Vniuersalitas specierum infusarum Christi.*

Contra illam vero obijci potest fundamentum D. Thomæ, quia species infusæ sunt modo cōnaturalis animæ humane. Sed necesse est, vt ipsi Thomistæ illud soluant, dicendo, hanc scientiam non esse infusam iuxta capacitatem tantum naturalem, sed iuxta obedientialem, & ideo modum eius non esse mensurandum ex naturali modo operandi ipsius potentie, sed ex perfectione debita ipsi scientiæ, ad quam potentia eleuatur, sicut in visione beata eleuatur potentia ad vniōem cum ipsa essentia diuina per modum perfectissimæ & vniuersalissimæ speciei, & ibi non attenditur naturalis conditio potentie, sed perfectio luminis.

Responsio.

Dico tertio, has species fuisse vniuersaliores, quā sint species angelorum. Ita sentit D. Thom. in 3. distinct. 14. art. 3. Ricar. artic. 4. quæst. 2. Scot. quæst. 4. quia licet ipse, neque in angelis, neque in anima Christi admittat vniuersales species, dicit tamen, has species animæ Christi fuisse perfectiores angelicis, imo sentit esse perfectissimas, quæ de potentia absoluta esse possunt, quod necessarium non est. Probatur ergo conclusio primo, quia in omnibus alijs perfectionibus gratiæ & scientiæ, anima Christi superauit angelos, cur non etiam in ista? Respondent aliqui Thomistæ, non esse eandem rationem, quia species infusæ sunt cōnaturales animæ humane, & anima Christi superauit angelos in perfectionibus gratiæ, non naturæ. Sed hoc non est constanter dictum, nam ipsi concedunt, lumen huius scientiæ non esse cōnaturale animæ humane, sed esse supra naturam etiam angelicam: quod euidenter patet ex obiecto eius, nam se extendit ad cognoscenda omnia supernaturalia: at vero species infunduntur proportionatæ luminis, & intellectui non secundum se, sed prout eleuatur per lumen, quia obiectum vnitur potentie vt eleuatur: vt exemplo patet in visione beata, in qua (vt ita dicam) vniuersaliori modo vnitur essentia diuina intellectui Christi, quā angelorum, propter perfectius lumen, sic ergo in proposito. Vnde retorqueri potest argumentum, quia perfectiones supernaturales altiori modo datæ sunt Christo, quam angelis, sed hæc scientia est supernaturalis animæ Christi, ergo.

*Ricar. Scot.*

*Species infusa animæ Christi speciebus angelicis vniuersaliores. Obiectio. Responsio.*

Respondent aliqui, rationem hanc recte procedere in hac scientia, quatenus circa supernaturalia obiecta versatur, non vero, vt versatur circa obiecta

Q9 2 natu-



naturalia; quia species priorum obiectorum supernaturalium sunt, unde non conferuntur, servata proportionem gratiæ: at vero species posteriorum obiectorum sunt naturales, & proportionatæ naturali capacitati subiecti, & ideo sunt minus universales. Sed neque hæc distinctio placet, nec videtur mihi satis consequenter adhibita. Nam idem lumen indivisibile est huius scientiæ, quod circa hæc omnia obiecta versatur; ergo proxima potentia, cui commensurantur species omnium obiectorum, non est intellectus animæ Christi secundum se, sed est intellectus tali affectus lumine, & elevatus per illud; ergo intellectui sic elevato debent omnes species proportionari, & non soli capacitati naturali. Præterea actus huius scientiæ, ut versatur circa obiecta naturalia, est in se supernaturalis, cum proxime, & principalis procedat à lumine supernaturali; ergo species etiam est supernaturalis, quia oportet omnia principia actus esse illi proportionata. Dices. Etiam actus fidei est supernaturalis, & procedit à lumine supernaturali, & nihilominus species naturales ad illum deferuntur. Respondetur, non esse simile, quia per actum fidei non cognoscitur obiectum creditum, prout in se est, sicut cognoscitur per hanc scientiam. Unde probabile est, species non concurrere immediate ad iudicium fidei, sed tantum ad apprehensionem, quæ antecedit, & naturalis est; at vero in hac scientia species concurrat ad perfectam rei cognitionem, quæ simul est perfecta apprehensio & cognitio obiecti. Unde confirmatur ulterius, nam Christus per hanc scientiam, longe perfectiorem conceptum format ipsarum rerum naturalium, non solum quam ipse possit per naturales vires, sed etiam quam angeli possint, perfectiorem (inquam) conceptum, tum in claritate & certitudine, quæ à lumine provenit, tum in expressiori representatione, & altiori, quæ provenit ab specie; ergo etiam species talium obiectorum datæ sunt animæ perfectiores, & altioris ordinis & supernaturalis. Tandem ex his concluduntur rationes, quæ omnibus obiectis generales sunt. Prima, quia licet Christus per naturales vires humanitatis non possit præstare aliqua, quæ angeli possunt per naturales vires, tamen elevatus eius intellectus potest perfectius hoc præstare quam angeli, & ita perfectius comprehendit angelum, vel distat de omnibus agendis, quam angelus: ergo pari ratione, quamvis per vires naturæ non possit tam universaliiter intelligere, sicut angeli, tamen elevatus lumine divino hoc poterit, non solum in cognitione in Verbo, sed etiam in proprio genere. Secunda, quia istæ species in sua entitate, & substantia sunt perfectiores, quam angelicæ, ut sentit D. Tho. in art. 4. & patet ex ratione facta, quia proportionantur lumini; ergo etiam erunt universaliiores, quia est eadem ratio. Ultima, quia alias non posset anima Christi vno actu tam multa simul intelligere, quam angeli possunt, saltem non adiungendo nova miracula, sed utendo hac scientia modo connaturali, quia (ut supra dicebamus ex doctrina D. Thomæ) solum potest ea intelligere simul, quæ per unam speciem representantur, consequens autem per se satis absurdum videtur. Denique contra hanc sententiam nulla difficultas occurrit, quia fundamentum D. Thomæ solutum est, & in re pie, & probabiliter, & quæ maiorem perfectionem Christo tribuit, non mirum esse debet, quod à sententia D. Thomæ discedamus.

#### SECTIO II.

*An, præter species intelligibiles, requiratur in hac scientia lumen seu habitus infusus.*

**I**n hac questione etiam sunt duæ extremæ sententiae. Prima, præter species, requiritur duas qualitates

A distinctas, quas vocat habitum & lumen, ut habitus dei facultatem potentiae, lumen obiectum illuminet. Hæc vero opinio probabilis mihi semper visa est, quia multiplicare, seu distinguere illas duas qualitates, & supernacaneum est, & sine villo fundamento: quia lumen intellectuale non aliter manifestat obiectum, quam præbendo vim, & facultatem cognoscendi seu intelligendi illud, & habitus similiter non aliter reddit facilem potentiam, quam inclinando illam, & augendo virtutem, & facilitatem operandi: ergo in intellectu eadē qualitas, quæ est habitus, & dæ facilitatem potentiae, manifestat etiam obiectum, & ut sic, appellatur lumen; non est ergo realis distinctio inter illa duo, sed tantum rationis, & denominationis, neque ex eff. Actibus eorum aliud colligi potest. Denique exemplis id potest facile explicari, & confirmari: habitus enim fidei non requirit lumen à se distinctum, sed ipsemet dicitur lumen fidei, quatenus aliquo modo manifestat veritatem obiecti, & simili modo lumen gloriæ non requirit habitum distinctum, sed ipsummet est habitus, quatenus immobiliter inhaeret potentiae, & dat illi facultatem seu facilitatem operandi.

B Secunda sententia negat, esse necessarium in hac scientia lumen seu habitum distinctum ab speciebus. Quam nonnulli eorum Thomistæ sequi videntur. Fundamentum eorum est, quia intellectus constitutus in actu primo per speciem intelligibilem representantem perfectè obiectum suum, est sufficiens principium actus intelligendi secundum omnem rationem eius; ergo superfluum est aliud habitus. Antequam patet primo iudicio, nam angelus, quia per scientiam inditā recipit species perfectas rerum ad actus talis scientiæ, non indiget alio habitu. Secundo ratione, quia in actu intelligendi duo sunt, scilicet, ratio intelligendi, & species talis intellectionis; intellectus de se habet vim sufficientem ad efficiendam intellectionem, ut intellectionis est: per speciem vero sufficienter determinatur ad intellectionem talis speciei; ergo. Contraria sententia est communior inter antiquos Theologos, & videtur mihi longe verior, & ad eam explicandam, suppono primo ex Philosophia, intellectum speciem formatum, ita concurrere per modum vnius completi principij ad actum intelligendi, ut intellectus ipse secundum se habeat aliquam vim actiivam, & non sit species ipsa, tota ratio efficiendi actum. Imo sunt nonnulli Philosophi, qui simpliciter negent, speciem intelligibilem habere aliquam efficacitatem, seu concurrere actiue ad actum intelligendi; quorum sententia ad probandum id, quod intendimus, evidenter deferuire possit. Sed quia illa nec certa est, nec vera (ut ego existimo) ideo sumimus id, quod certum est, quamvis species habeat suam veluti partialem vim & actiivatem, intellectum tamen esse, qui præcipue influit in actum per propria, & intrinsecam vim actiivam suam, hoc enim est de intrinseca ratione actus vitæ. Non est autem hæc efficientia ita intellectui, & speciei attributenda, ut creditur intellectus efficere in actu intelligendi, quali rationem genericam intellectionis, species vero intelligibilis efficere differentiam ultimam in ipso actu, est enim hæc distributio commentitia, & impossibilis. Primo, quia hæc distinctio gradus generici & specifici in actu intelligendi, est secundum rationem & conceptum, efficientia vero est physica circa rem, ut est à parte rei: sicut ergo actus intelligendi est à parte rei unica simplex forma, in qua ratio distinguit illos duos gradus, ita totus actus sit ab intellectu, & totus ab specie. Secundo, quia totus actus, etiam secundum differentiam ultimam, est vitalis, & informat potentiam, & constituit intelligentem; ergo etiam sub specifica ratione procedit à potentia: & eadem ratione species efficit totum actum, non tantum secundum speciem generat